

О. Б. Соколовський

orcid.org/0000-0002-0515-2367

аспірант кафедри політології та міжнародних відносин

Національного університету «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСКОРДОННОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА СЛОВАЧЧИНИ

Постановка проблеми. Як Словаччина так і Україна отримали свою незалежність внаслідок геополітичних зрушень у Європі після закінчення холодної війни. Обидві держави витратили перші роки незалежності на спроби побудувати ефективні державні інституції, запровадити економічні та політичні реформи та визначити основні вектори зовнішньої політики. З одного боку, Словаччина одразу обрала євроатлантичний вектор розвитку. З іншого боку, Словаччина багато уваги у своїй зовнішній політиці приділяла Росії, яка була постачальником енергоресурсів.

У перше десятиліття незалежності відносини з Росією були набагато важливішими для Братислави, ніж з Україною, враховуючи інтенсивність торгівлі, взаємних інвестицій та політичних контактів на найвищому рівні. Обидві країни були транзитними державами для поставок російського природного газу та нафти до Європи. Але після анексії Криму, вектор політики Словаччини різко змінився, а Україна почала розцінюватися, як важливий партнер та майбутній член ЄС, а отже, почала активно з нею співпрацювати у всіх галузях, в тому числі активно розвивати транскордонне співробітництво.

Транскордонне співробітництво є важливим елементом політичного, економічного та культурного розвитку регіону. Україна є активним учасником євро регіону «Карпати» та активно співпрацює з державами Вишеградської групи. Традиційно важливим партнером вважається Республіка Польща, проте і з іншими учасниками Вишеградської групи, Україна активно співпрацює, в тому числі і зі Словаччиною.

Аналіз літератури. Дослідженням даної тематики комплексно не досліджувалося. Для прикладу, Товканець А. досліджувала особливості транскордонної співпраці України та Словаччини у сфері освіти, а Левонюк Т. займався дослідженням проблемних питань у двосторонніх відносинах, які мають вплив на транскордонне співробітництво України-Словаччини. Комплексну та всебічну інформацію щодо транскордонної співпраці України-Словаччини є описано в Стратегії розвитку словацько-українського транскордонного співробітництва до 2020 року (зі спрямуванням на розвиток співробітництва між Пряшівським і Кошицьким самоврядуванням краями СР та Закарпатською областю України), опублікованого 2014 року. Також особливу увагу було приділено аналізу офіційних документів, для прикладу Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Словацької Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво.

Метою статті є аналіз транскордонного співробітництва України та Словаччини.

Виклад основного матеріалу. Українсько-словацьке транскордонне співробітництво розпочалося з приєднання Словаччини до ЄС. Для прикладу, транскордонна співпраця Трнавського краю реалізується у форматі програми Interreg: European Territorial Cooperation (Cooperation between regions and countries, 2021). Ціллю програми є інвестування та надання дотацій прикордонних регіонів. Словаччина докладає чимало зусиль для розвитку транскордонної співпраці зі своїми сусідами, в тому числі з Україною, оскільки вважає, що є важливим елементом для здійснення децентралізації влади та надає можливість розвитку периферійних регіонів. Митний режим на словацько-українському кордоні є одним із найсуворіших, що можна пояснити міграційними проблемами, відсутністю спільного планування, відмінностями в адміністративних системах та поганою інфраструктурою. Загалом, на транскордонне співробітництво між Словаччиною та Україною більше впливає зовнішній вплив, ніж місцеві ініціативи (Радіо Свобода, 2008).

Учасниками транскордонної співпраці між Україною та Словаччиною виступають – Закарпатська область (Україна) та Прешов і Кошице (Словаччина). Основоположними документами транскордонної співпраці є Мадридська конвенція 1980 р. (Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або владою), а також додаткові протоколи до Конвенції, документи Ради Європи та Верховної Ради України. Також, є договірно-правова база двостороннього співробітництва, зокрема міжурядова угода про транскордонне співробітництво підписана у Братиславі 2000 р.; а також двосторонні угоди прикордонними регіонами, зокрема Угода про міжрегіональне співробітництво Закарпатської області та Кошицького краю від 17 грудня 1999р. ; Угода про міжрегіональне співробітництво Закарпатської області та Пряшівським самоврядуванням від 19 листопада 2000 р. тощо (Черніков, 2015).

Україна є однією з країн проекту офіційної допомоги розвитку Словаччини в рамках програм Східного партнерства, які зосереджені на підтримці демократичного процесу та процесу реформ в Україні. Словаччина надає свій досвід політичної та економічної трансформації через фінансову підтримку проектів, підготовлених словацькими організаціями та реалізованих в Україні. Було також декілька дослідницьких проектів, заходів та конференцій щодо транскордонного співробітництва між Словаччиною та Україною.

Проте не вистачає установи, яка б проводила регулярні та незалежні дослідження щодо словацько-українських відносин з акцентом на транскордонне співробітництво. Поточна дослідницька діяльність здійснюється на основі індивідуальних досліджень з різною якістю результатів та з обмеженим застосуванням на практиці та розробці політики. Транскордонне співробітництво між Словаччиною та Україною наразі визначається насамперед зовнішніми факторами і, значно меншою мірою, місцевими та регіональними ініціативами, можливостями та партнерством (Plenta, 2016).

В рамках транскордонного співробітництва було створено українсько-словацьку Ділову Раду, яка здійснює контроль, надає рекомендації та рішення щодо покращення співробітництва між сторонами. Створення такої Ради дає можливість оперативно вирішувати питання щоденні, а також створювати подальший план дій на середньо-термінові цілі для поглиблення транскордонної співпраці. Для прикладу у 2020 рр. Ділова Рада постановила розвиток стратегічного розвитку словацько-українського транскордонного співробітництва у середньо-терміновій перспективі до 2020 р., а саме сприяти досягненню сталого розвитку регіону та підвищення якості життя населення прикордонного регіону по обидва боки кордону (Стратегія розвитку словацько-українського транскордонного співробітництва, 2014).

Зокрема серед цілей транскордонного співробітництва України і Словаччини можна відзначити:

- Підвищення інтенсивності соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів;
- Покращення менеджменту кордону на словацькій та українській стороні;
- Модернізація прикордонної інфраструктури;
- Підтримка України в рамках Угоди про асоціацію з ЄС;
- Посилення транскордонного управління словацько-українським співробітництвом.

Окрім цього, Словаччина активно співпрацює з Україною в питаннях енергетичної безпеки. Обидві сторони бачать загрозу у створенні та запуску «Північного потоку-2», окрім цього Словаччина є інтегрованою до внутрішнього ринку ЄС, ніж до ринку РФ, а тому беззаперечно підтримує євроінтеграційні прагнення України та повністю підтримує її суверенітет та незалежність (Зосименко, 2020).

Одна з найважливіших зустрічей між українською та словацькою делегацією відбулася 21-22 листопада 2017 року у м. Калужа, Словаччина. Це було тринадцяте засідання Міжурядової українсько-словацької комісії з питань прикордонного співробітництва.

Українську делегацію очолив голова української частини Комісії В'ячеслав Негода, перший заступник Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, словацьку – голова словацької частини Комісії Рудольф Урбанович, Державний секретар Міністерства внутрішніх справ Словацької Республіки.

Під час дводенного засідання Комісія розглянула та визначила подальші дії з широкого кола питань прикордонного співробітництва, зокрема нормативно-правової бази для спільного

прикордонного та митного контролю на спільних прикордонних пунктах пропуску, малого прикордонного руху, розвитку прикордонної інфраструктури на спільних пунктах пропуску. Українсько-словацький кордон, зокрема будівництво, модернізація та реконструкція пунктів пропуску Соломоново – Черна та Улич – Забрідж, запровадження пішохідного та велосипедного руху в пункті пропуску до українсько-словацького кордону Ужгород – Вишне Немецке, будівництво, реконструкція та модернізація проїздів та мостів, здійснення спільних заходів щодо планування інфраструктури міжнародних транспортно-комунікаційних коридорів.

За підсумками зустрічі сторони підписали Протокол 13-го засідання Міжурядової українсько-словацької комісії з питань прикордонного співробітництва. Члени комісії вирішили провести наступне засідання українсько-словацької комісії на території України. Проте, як зазначили сторони, українсько-словацьке транскордонне співробітництво потребує прискореної реалізації спільних проектів (Ukraine and Slovakia enhance trans border cooperation, 2017).

Також, починаючи з 2018 р. транскордонна співпраця України і Словаччини зачепила і міста. Асоціація міст та муніципалітетів Словаччини створила проект між органами місцевого самоврядування Словаччини та України. Як зазначає словацька сторона, 48% населення Словаччини проживає в прикордонних районах, а тому створення подібних проектів має на меті не тільки сприяти модернізації місцевого самоврядування, але і поширити кращі практики Західних держав в різних сферах з акцентом на інноваційні та смарт-рішення. Проект повинен завершитися у 2023 р., та може бути подовженим за рішенням Ділової Ради (Стратегія розвитку словацько-українського транскордонного співробітництва, 2014).

В освітній сфері транскордонне співробітництво з регіонами, зокрема, Словаччиною, спрямоване на розширення науково-технічного співробітництва в роботі, що здійснюється на основі Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Словацької Республіки. «Про науково-технічне співробітництво» (2014) та Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Словацької Республіки «Про академічне взаємне визнання та еквівалентність документів про освіту, виданих в Україні та Словацькій Республіці» (2007).

Серед основних форм співробітництва визначені спільні науково-технічні та дослідницькі проекти у взаємоузгоджених сферах: обмін вченими, спеціалістами, дослідниками та експертами з метою реалізації програм і проектів науково-технічного співробітництва; обмін науково-технічною інформацією, документацією, а також лабораторними зразками та обладнанням; організація та проведення спільних наукових конференцій, симпозіумів, семінарів, виставок тощо.

Наразі в Закарпатській області діють агенції місцевого та регіонального розвитку, які мають потужний потенціал, спрямований на покращення соціально-економічного розвитку цього регіону.

В рамках різноманітних регіональних та міжнародних програм проводиться комплексне навчання державних службовців, органів самоврядування та громадських організацій з управління проектами з метою збільшення залучення додаткових коштів для розвитку регіону шляхом запровадження проекти в рамках програм Європейського Союзу.

У словацьких регіонах, які є учасниками транскордонного співробітництва з українськими регіонами, останніми роками спостерігається більш якісний розвиток інтелектуального потенціалу, що проявляється насамперед у більшій кількості студентів, вищий рівень доступності професорів і професорсько-викладацького складу, більша кількість впроваджених інновацій (Ukraine – Slovakia Relations, 2018). На нашу думку, це досвід, на який варто звернути увагу в українському суспільстві.

В умовах розвитку Закарпатської області транскордонне співробітництво є дієвим інструментом європейської інтеграції, зміцнення міждержавних відносин та вирішення регіональних проблем, зокрема шляхом активної участі територіальних громад прикордонних держав у співпраці з сусідами. Наприклад, Програма прикордонного співробітництва Закарпатської області на 2016–2020 роки розроблена як інновація, яка в контексті посилення українсько-словацького співробітництва визначає низку заходів між сусідніми прикордонними регіонами України та Словацької Республіки, зокрема: проведення Днів сусідства на українсько-словацькому кордоні (Радіо Свобода, 2008); обмін досвідом між регіональними організаціями

та організаціями міст Кошице та Пряшів, що надають реабілітаційні послуги дітям-інвалідам; здійснення заходів щодо відкриття нових, реконструкції діючих пунктів пропуску на українсько-словацькому кордоні та влаштування прикордонної та дорожньої інфраструктури (mukachevo.net, 2021).

Стратегічним документом для України та Словацької Республіки є проект «Стратегія розвитку словацько-українського транскордонного співробітництва до 2020 року», розроблений в рамках завдань реалізації проекту «Словацько-український культурний центр – формування та зміцнення співробітництва». між Пряшівською самоврядною територією та Закарпатською областю України» (Програма ЄС та ЄІСП «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна») (Європейський інструмент сусідства, 2015). У Стратегії зазначається, що прикордонні українські та словацькі території слід розглядати «як один регіон, розділений на дві окремі частини, які мають навчитися співпраці на всіх рівнях, що становлять взаємний інтерес». На основі цих принципів формується стратегічна мета словацько-українського транскордонного регіону на середньострокову перспективу до 2020 року – сприяти досягненню сталого розвитку та покращенню якості життя населення прикордонних регіонів на обох сторони кордону. Стратегічними завданнями зазначеного документу є: підвищення інноваційності та конкурентоспроможності транскордонного регіону шляхом його розвитку та продуманості спеціалізації; покращення зовнішньої та внутрішньої доступності транскордонного регіону для транскордонного та міжрегіонального потоку людей, товарів та послуг; зміцнення соціальної та культурної цілісності транскордонного регіону; – посилення охорони навколишнього середовища, природної краси, цінностей та культурної спадщини транскордонного регіону; інтернаціоналізація, тобто залучення регіону до європейських та глобальних процесів (Tovkanets, 2019).

Великим і важливим проектом є Проект спільного та безпечного кордону (SIBSU), який реалізують прикордонні області України та Словаччини. Обидві країни мають лише 97 км кордону і є хорошими сусідами та надійними друзями. Для продовження добрих відносин між Словаччиною та Україною необхідні контактні точки для взаємного навчання та співпраці. Саме тому проект SIBSU реалізується і сприяє взаємодії влади, місцевих громад та експертів по обидва боки кордону. Він має на меті розпалити нові партнерські відносини та продовжити зусилля у сфері співробітництва та управління кордоном, які будуть життєво важливими для розробки життєздатного майбутнього процесу вступу України до ЄС.

Основною метою проекту є встановлення та сприяння передачі знань та передового досвіду між прикордонною поліцією та митними службами Словаччини та України з метою вивчення перспектив поглиблення інтегрованого управління кордонами та розширення розуміння та інформування громадськості про поточну діяльність прикордонних служб у прикордонних областях та муніципалітетах Словаччини та України. Це також слугуватиме обміну знаннями щодо впливу кордону на соціально-економічний розвиток прикордонних регіонів, а також можливостей транскордонного співробітництва між місцевою та регіональною політикою та особами, які приймають рішення по обидва боки кордону.

8 заходів проекту SIBSU є структуровані за такими 3 основними напрямками проекту:

а) безпечний кордон:

- тематичні майстер-класи та посібники для представників прикордонної та митної адміністрації по обидва боки кордону;
- стипендії для словацьких (в Україні) та українських (у Словаччині) чиновників та навчальний візит (змішана група) до Норвегії;
- «короткі розмови» – курси кризового спілкування для представників прикордонної та митної адміністрації по обидва боки кордону;
- мовні прискорені курси: курси української мови для словаків, курси словацької мови для українців;

б) інклюзивна межа:

- проектні конференції, веб-сайти/соціальні акаунти, публічні лекції, інтерв'ю для регіональних та місцевих ЗМІ та навчальні поїздки для журналістів на кордон;
- спільні семінари прикордонної та митної адміністрації з обох боків кордону з місцевими та регіональними представниками в прикордонних регіонах;

в) кооперативний кордон:

– передача знань для покращення планування транскордонного співробітництва – експертний матеріал для політиків та осіб, які приймають рішення на місцевому, регіональному та національному рівнях, конференція для обміну висновками та спілкування державних службовців

– розвиток потенціалу шляхом підготовки експертів у Словаччині та Україні з питань транскордонного співробітництва (SFPA, 2021).

Одною з важливим проблем, яка стоїть на заваді для покращення транскордонного співробітництва між сторонами, є недостатня інституційна спроможність українських урядових інституцій та агенцій. Реформи відбуваються вкрай повільно, а також часто буває слабка або повністю відсутня координаційна діяльність від центральних органів влади. Слабка інституційна спроможність української адміністрації, включаючи її централізований та негнучкий бюрократичний характер, на думку словацької сторони, є однією з основних причин відставання України у проведенні реформ та наблизенні свого національного законодавства до ЄС відповідно до Угоди про асоціацію (Duleba, 2019).

Отже, співпраця Закарпаття та Східної Словаччини ґрунтується на спільних проблемах: економічних, інфраструктурних тощо. Створено з появою Карпатського єврорегіону в 1993 році за участю прикордонних регіонів України, Польщі, Словаччини, Румунії та Угорщини. Масштаби цього єврорегіону ускладнили його функціонування та інституційний розвиток. Цей формат потребує реорганізації. Переміщення людей, транспорту та товарів через кордон більшою мірою залежить від стану відносин між Україною та ЄС; проте українсько-словацький компонент у транскордонному співробітництві відсутній.

Для зближення прикордонних регіонів доцільно було б створити новий двосторонній єврорегіон з вищою організаційною та інституційною якістю, або створити фонд для Закарпаття та Кошицького чи Пряшівського самоврядного регіону для відбору та фінансування спільних проектів. Серед перешкод для розвитку – відсутність внутрішнього фінансування (залежність від коштів ЄС) та нестабільність уже реалізованих проектів. І, звісно, така співпраця залежить від політичної волі двох країн.

Іншим важливим аспектом є запровадження спільного прикордонного контролю, що дозволить значно скоротити час перетину в пунктах кордону та підвищити ефективність переміщення людей, вантажів та транспортних засобів. На сьогодні ми спостерігаємо відсутність спільного планування та проблему нерозвиненості прикордонної інфраструктури. Створення логістичних центрів для надання широкого спектру послуг також може бути хорошим рішенням.

З метою стимулювання економічного розвитку східних регіонів Словаччини та Закарпаття доцільно було б зосередитися на проектах економічного розвитку. Потенційно перспективними є бізнес-форуми (як запущений у Кошице) чи ярмарки, наприклад, «Made in Ukraine» тощо. Ці домовленості можуть бути досягнуті в рамках засідання Спільної комісії з питань транскордонного співробітництва.

Відновлення функціонування Міжнародного аеропорту «Ужгород», унікального тим, що літаки злітають і приземляються через повітряний простір Словаччини, стало гарним прикладом співпраці України та Словаччини у покращенні умов життя жителів прикордонного регіону. Це може дати імпульс розвитку туризму не лише на Закарпатті, а й у прикордонних регіонах Словаччини. Аеропорти в Ужгороді та Кошице є стратегічно важливими для прикордонних регіонів; тому координація їх розвитку може бути корисною. Також варто відзначити запуск потяга Кошице-Мукачеве в червні цього року. Перспективним проектом є також будівництво аеропорту в Мукачеві, про яке анонсував попередній уряд (Levoniuk, 2019).

Словаччина після Польщі є важливим українським партнером, а транскордонна співпраця скоріш за все буде лише поглиблюватися та розширюватися, зокрема у сфері прикордонного обігу товарів та сприяння проведенню реформ, децентралізації влади та економічного сталого розвитку регіону. Основними напрямками транскордонної співпраці також залишаться інноваційні, рекреаційні форми співпраці, а також взаємодія у сфері міжнародної логістики. Попри це, робити прогнози щодо поглиблення і розширення співпраці слід робити після

завершення війни в Україні та припинення військової агресії та бойових дій Росією. Словаччина залишається важливим партнером для України, а військові дії Росії проти України лише зміцнили двосторонні стосунки між сторонами. Оцінюючи найбільші виклики у відносинах з Україною, слід відзначити, що Словаччина визнає, що Україна має величезний потенціал розвитку, який можна реалізувати завдяки Угоді про асоціацію та реформам, які підтримує ЄС. Уряд Словаччини вважає, що «Україна може стати новим Китаєм для ЄС».

Література

- Зосименко Т. Україна – Словаччина. Українська призма. 2020. URL: <http://prismua.org/ukraine-slovakia/>
- На українсько-словацькому кордоні пройде День добросусідства. *Радіо Свобода*. 2008. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1118624.html>
- Словаччина розпочинає новий проєкт транскордонного співробітництва з Україною. 2021. URL: <http://www.mukachevo.net/>
- Стратегія розвитку словацько-українського транскордонного співробітництва до 2020 року (зі спрямуванням на розвиток співробітництва між Пряшівським і Кошицьким самоврядуванням краями СР та Закарпатською областю України). Пряшів – Ужгород. 2014. 50 с.
- Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Словацької Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво. 22 лютого 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703_058#Text
- Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Словацької Республіки про академічне взаємне визнання і еквівалентність документів про освіту, виданих в Україні та Словацькій Республіці. 8 квітня 2014р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703_097#Text
- Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна: Програма транскордонного співробітництва 2014–2020. Європейський інструмент сусідства. 2015. 196 с. URL: https://huskroua-cbc.eu/_download?id=590883e9c0828e759a737c0c
- Черніков Д. Регіональна політика та Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Лабораторія законодавчих ініціатив: Київ, 2015. 17 с. URL: <https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/37.pdf>
- Cooperation between regions and countries. Interreg: European Territorial Cooperation. 2021. URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/sk/policy/cooperation/european-territorial
- Duleba A. Cross-border cooperation between Slovakia and Ukraine. Presov. 2019. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/29164/1/CBC_SK_UA_EU%20impact_Volume%20I.pdf
- Levoniuk T. A Trouble-Free Neighbor: What Should Ukraine Change in Relations with Slovakia? New Europe Center. 2019. URL: <http://neweurope.org.ua/en/analytics/bezproblemnyj-susid-shho-ukrayina-maye-zminyty-u-vidnosynah-zi-slovachchynoyu/>
- Plenta P. Cross-border Slovak-Ukrainian Cooperation at the Time of Crisis. International University of Sarajevo. 2016. 19 p. URL: <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2017/04/WP97155.pdf>
- Safe and Inclusive Border between Slovakia and Ukraine. SFPA. 2021. URL: <https://www.sfpa.sk/en/project/safe-and-inclusive-border-between-slovakia-and-ukraine-sibus/>
- Tovkanets A. Cross-border cooperation between Ukraine and Slovakia and its role in development European education. Mukachiv State University. 2019. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/39225/1/Cross-border%20cooperation%20between%20Ukraine%20and%20Slovakia.pdf>
- Ukraine and Slovakia enhance transborder cooperation. Government of Ukraine. 23 November 2017. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/250446156>
- Ukraine-Slovakia Relations. Kyiv: ICPS. 2018. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/ukr_slovakia_rozd_a4.pdf

References

- Zosymenko T. (2020). *Ukraine-Slovakchyna [Ukraine-Slovakia]. Ukrainska pryzma*. URL: <http://prismua.org/ukraine-slovakia/> [In Ukrainian].
- Naukrainsko-slovatskomukordoniproideDendobrosusidstva [Neighborhood Day will be held on the Ukrainian-Slovak border]. *Radio Svoboda*. 2008. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1118624.html> [In Ukrainian].
- Slovachchyna rozpochynaie novyi proiekt transkordonnoho spivrobotnytstva z Ukrainoiu [Slovakia launches new cross-border cooperation project with Ukraine]. 2021. URL: <http://www.mukachevo.net/> [In Ukrainian].
- Stratehiia rozvytku slovatsko-ukrainskoho transkordonnoho spivrobotnytstva do 2020 roku (zi spriamuvanniam na rozvytok spivrobotnytstva mizh Priashivskymi Koshytskym samovriaduvanniam

- kraiamy SR ta Zakarpatskoiu oblastiu Ukrainy). [Strategy for the development of Slovak – Ukrainian cross-border cooperation until 2020 (with a focus on the development of cooperation between the Presov and Košice self-government regions of the Slovak Republic and the Transcarpathian region of Ukraine)]. Priashiv – Uzhhorod. 2014. 50 s. [In Ukrainian].
- Uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Uriadom Slovatskoi Respubliki pro ekonomichne, promyslove ta naukovo-tekhnichnespivrobitnytstvo [Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Slovak Republic on economic, industrial and scientific-technical cooperation]. 2007. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703_058#Text [In Ukrainian].
- Uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Uriadom Slovatskoi Respubliki pro akademichne vzaiemne vyznannya i ekvivalentnist dokumentiv pro osvitu, vydanykh v Ukraini ta Slovatskii Respublitsi [Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Slovak Republic on Academic Mutual Recognition and Equivalence of Educational Documents Issued in Ukraine and the Slovak Republic]. 2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703_097#Text [In Ukrainian].
- Uhorshchyna – Slovachchyna – Rumuniia – Ukraina: Prohrama transkordonnoho spivrobitnytstva 2014–2020. Yevropeyskyi instrument susidstva. [Hungary – Slovakia – Romania – Ukraine: Cross-border Cooperation Program 2014–2020. European Neighborhood Instrument]. 2015. 196 s. URL: https://huskroua-cbc.eu/_download?id=590883e9c0828e759a737c0c [In Ukrainian].
- Chernikov D., Rehionalna politykata ta Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS [Regional policy and the Association Agreement between Ukraine and the EU]. Laboratoriia zakonodavchykh initsiatyv. Kyiv. 2015. 17 s. URL: <https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/37.pdf> [In Ukrainian].
- Cooperation between regions and countries. Interreg: European Territorial Cooperation (2021). URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/sk/policy/cooperation/european-territorial
- Duleba A. (2019). Cross-border cooperation between Slovakia and Ukraine.Presov. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/29164/1/CBC_SK_UA_EU%20impact_Volume%20I.pdf
- Levoniuk T. A. (2019). Trouble-Free Neighbor: What Should Ukraine Change in Relations with Slovakia? New Europe Center. URL: <http://neweurope.org.ua/en/analytics/bezproblemnyj-susid-shho-ukrayina-maye-zminyty-u-vidnosynah-zi-slovachchynoyu/>
- Plenta P. (2016). Cross-border Slovak-Ukrainian Cooperation at the Time of Crisis.International University of Sarajevo. 19 p. URL: <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2017/04/WP97155.pdf>
- Safe and Inclusive Border between Slovakia and Ukraine. SFPA. 2021. URL: <https://www.sfpa.sk/en/project/safe-and-inclusive-border-between-slovakia-and-ukraine-sibs/>
- Tovkanets A. (2019). Cross-border cooperation between Ukraine and Slovakia and its role in development European education. Mukachiv State University. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/39225/1/Cross-border%20cooperation_%20between_%20Ukraine%20and_%20Slovakia.pdf
- Ukraine and Slovakia enhance transborder cooperation. Government of Ukraine. 23 November 2017. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/250446156>
- Ukraine-Slovakia Relations. Kyiv : ICPS. 2018. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/ukr_slovakia_rozd_a4.pdf

Анотація

Соколовський О. Б. Особливості транскордонної співпраці України та Словаччини. – Стаття.

У статті розглядаються основні напрями транскордонної співпраці України та Словаччини, а також проблеми їх реалізації. Словаччина є одним з важливих партнерів України у ЄС. Вона активно відстоює український євроатлантичний вектор політики. Проте, Словаччина не завжди розглядала Україну як надійного на важливого східного партнера. Довгий період часу, для Словаччини основним партнером була Росія за рахунок її енергоресурсів, а Україна розглядалася як транзитна держава цих енергоресурсів. Ситуація різко змінилася після анексії Криму та війни на Донбасі. Словаччина почала активно розширювати співпрацю з Україною у всіх сферах, в тому числі і в транскордонній співпраці. Українсько-словацький транскордонний регіон бере участь у функціонуванні Карпатського єврорегіону. Реалізовані в його рамках проекти спрямовані на розвиток муніципального та зеленого туризму, відродження та збереження культурної спадщини, формування бази інвестиційних ідей та пошук інвесторів, розвиток інфраструктури, комунального господарства, посилення екологічної безпеки. Ситуація в прикордонних регіонах Словаччини, зокрема Пряшівський район був вкрай схожим із ситуацією у Закарпатській області України, перш за все в економічному плані. Одним з ключових завдань було покращення економічної ситуації в прикордонних районах, а також розширенні співпраці з Ужгородом, як найбільшим прикордонним містом. Важливим вектором транскордонної співпраці стало покращення безпеки, а згодом і прозорості малого прикордонного руху. Словаччина у транскордонній співпраці сприяє розвитку найрізноманітніших економічних, культурних та освітніх проектів на території України. Позитивно на співпрацю України-Словаччини впливає допомога третіх країн

у транскордонній співпраці, для прикладу Норвегії, яка часто надає консультації сторонам щодо різноманітних питань. Але попри все бажання сторін спільно розвивати свої регіони, зі сторони України відчувається відсутність політичної волі до реалізації таких проєктів, або доволі часто і їх гальмування. Незважаючи на відносно невелику протяжність спільного українсько-словацького кордону, регіон має значний потенціал соціально-економічного зростання, який ще не реалізований у повній мірі. Воно зводиться переважно до адміністративних та культурно-етнічних питань налагодження співпраці.

Ключові слова: транснаціональне співробітництво, Україна, Словаччина, транскордонне співробітництво, Єврорегіон “Карпати”, національні меншини, євроінтеграція, ЄС.

Summary

Sokolovskyy O. B. Features of cross-border cooperation between Ukraine and Slovakia. – Article.

The article considers the main directions of cross-border cooperation between Ukraine and Slovakia, as well as problems of their implementation. Slovakia is one of Ukraine’s important partners in the EU. She actively defends the Ukrainian Euro-Atlantic vector of politics. However, Slovakia has not always seen Ukraine as a reliable and important eastern partner. For a long time, Slovakia’s main partner was Russia at the expense of its energy resources, and Ukraine was seen as a transit country for these energy resources. The situation changed dramatically after the annexation of Crimea and the war in Donbas. Slovakia has begun to actively expand cooperation with Ukraine in all areas, including cross-border cooperation. The Ukrainian-Slovak cross-border region participates in the functioning of the Carpathian Euroregion. The projects implemented within its framework are aimed at the development of municipal and green tourism, revival and preservation of cultural heritage, formation of a base of investment ideas and search for investors, development of infrastructure, utilities, strengthening environmental security. The situation in the border regions of Slovakia, in particular the Prešov district, was very similar to the situation in the Zakarpattia region of Ukraine, primarily in economic terms. One of the key tasks was to improve the economic situation in the border areas, as well as to expand cooperation with Uzhgorod, as the largest border city. An important vector of cross-border cooperation has been the improvement of security and, subsequently, the transparency of small border traffic. In cross-border cooperation, Slovakia promotes the development of various economic, cultural and educational projects in Ukraine. Ukraine-Slovakia cooperation is positively affected by assistance from third countries in cross-border cooperation, such as Norway, which often advises the parties on various issues. But despite all the parties’ desire to jointly develop their regions, Ukraine lacks the political will to implement such projects, or often slows them down. Despite the relatively short length of the common Ukrainian-Slovak border, the region has significant potential for socio-economic growth not yet fully implemented. It comes down mainly to administrative and cultural-ethnic issues of cooperation.

Key words: transnational cooperation, Ukraine, Slovakia, cross-border cooperation, Carpathian Euroregion, national minorities, European integration, EU.